

Technikum Nr 2 im. gen. Mieczysława Smorawińskiego w Zespole Szkół Ekonomicznych w Kaliszu

Wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych zajęć edukacyjnych (kształcenie ogólne).

Przedmiot: Historia i społeczeństwo – Europa i świat

Wymagania na poszczególne oceny				
dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. Świat śródziemnomorski				
Uczeń: ➤ wyjaśnia	Uczeń: ➤ wyjaśnia	Uczeń: ➤ wyjaśnia znaczenie	Uczeń: ➤ wyjaśnia	Uczeń: ➤ ocenia rolę Morza

<p>znaczenie terminów: <i>polis</i>, wielka kolonizacja, kolonia, metropolia</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci Herodota ➤ zna daty wielkiej kolonizacji greckiej (VIII–VI w. p.n.e.) ➤ przedstawia genezę pojęcia Europa ➤ opisuje zmiany geograficznego rozumienia terminu Europa ➤ wymienia przyczyny i skutki wielkiej kolonizacji greckiej ➤ prezentuje stosunek Greków do handlu morskiego i żeglugi. 	<p>znaczenie terminów: kultura minojska, kultura mykeńska, Hellada, faktoria, barbarzyńca</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zna daty istnienia kultury minojskiej (ok. 2000–1470 r. p.n.e.) i kultury mykeńskiej (ok. 1600–1200 r. p.n.e.) ➤ przedstawia legendarne przekazy na temat Minosa i Agamemnona ➤ wskazuje na mapie zasięg wielkiej kolonizacji greckiej ➤ charakteryzuje kultury: minojską i mykeńską. 	<p>terminów: „wieki ciemne”, Wielka Grecja</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Eratostenesa, Strabona ➤ sytuuje w czasie: „wieki ciemne” (ok. 1200–800 r. p.n.e.), epokę klasyczną (V–IV w. p.n.e.) ➤ wskazuje na mapie granice państw starożytnych leżących w basenie Morza Śródziemnego ➤ opisuje początki cywilizacji greckiej ➤ przedstawia stosunek Greków do innych ludów świata starożytnego. 	<p>znaczenie terminów: system kabotażowy, pajdeja</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Hekatajosa z Miletu, Klaudiusza Ptolemeusza ➤ przedstawia wpływ konfliktów i różnic kulturowych na kształtowanie się wspólnoty Hellenów. 	<p>Śródziemnego w świecie starożytnym</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia stosunek Greków do barbarzyńców.
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia wpływ

<p>znaczenie terminów: filozofia, hellenizm</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Herodota, Archimedesa, Fidiasza ➤ zna datę pierwszych igrzysk olimpijskich (776 r. p.n.e.) ➤ charakteryzuje gatunki dramatyczne powstałe w starożytnej Grecji ➤ prezentuje osiągnięcia architektury i sztuki greckiej ➤ przedstawia przyczyny ukształtowania się kultury hellenistycznej ➤ wymienia osiągnięcia 	<p>znaczenie terminów: Akademia Liceum</p> <p>Arystotelesa</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Peryklesa, Tukidydesa, Ajschylosa, Sofoklesa, Eurypidesa, Talesa z Miletu, Euklidesa ➤ zna daty istnienia kultury hellenistycznej (323–30 r. p.n.e.) ➤ przedstawia osiągnięcia historiografów greckich ➤ wyjaśnia rolę filozofii w starożytnej Grecji ➤ prezentuje rolę teatru w świecie greckim ➤ wymienia cechy charakterystyczne stylu klasycznego w sztuce 	<p>terminów: hedoniści, cynicy, retoryka, sofisci, synkretyzm</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Protagorasa z Abdery, Gorgiasza z Leontinoj, Ksenofonta, Arystofanesa, Parmenidesa, Eratostenesa ➤ wskazuje na mapie centra kultury hellenistycznej ➤ charakteryzuje okres klasyczny w historii starożytnej Grecji ➤ przedstawia osiągnięcia filozofów greckich ➤ prezentuje wpływ Greków na rozwój nauki ➤ wyjaśnia, na czym polegał synkretyzm religijny w epoce hellenistycznej. 	<p>postaci: Kallimacha, Teokryta</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia, dlaczego Grecy przejmowali elementy kultury ludów Wschodu ➤ opisuje wpływ kultów wschodnich na religię grecką ➤ przedstawia rolę Aleksandrii jako kulturowego centrum świata hellenistycznego. 	<p>filozofii na życie starożytnych Greków</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia cywilizacyjne skutki rozwoju kultury hellenistycznej ➤ ocenia rezultaty polityki władców hellenistycznych wobec ludności podbitych krain.
---	---	---	---	---

<p>kulturalne i naukowe, które cywilizacja europejska zawdzięcza starożytnym Grekom.</p>	<p>➤ wyjaśnia, co wpłynęło na rozwój kultury hellenistycznej.</p>			
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminu forum ➤ omawia rolę postaci: Romulusa, Horacego, Cyncerona ➤ zna datę założenia Rzymu (753 r. p.n.e.) ➤ przedstawia legendarne początki Rzymu ➤ podaje przykłady wkładu starożytnych Rzymian w rozwój cywilizacji europejskiej ➤ wymienia wzorce greckie przejęte przez Rzymian. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Eneasza, Publiusza Korneliusza Scypiona, Wergiliusza, Owidiusza ➤ zna daty: I wojny punickiej (264–241 r. p.n.e.), II wojny punickiej (218–201 r. p.n.e.), III wojny punickiej (149–146 r. p.n.e.) ➤ charakteryzuje stosunek Rzymian do podbitych ludów ➤ przedstawia organizację Imperium Rzymskiego ➤ prezentuje wpływ 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie zasady: <i>Divide et impera</i> i terminu bazylika ➤ omawia rolę postaci: Pyrrusa, Katona Starszego, Tacyta, Swetoniusza ➤ wskazuje na mapie zasięg rozwoju terytorialnego państwa rzymskiego do II w. n.e. ➤ opisuje wpływ kultury etruskiej na społeczeństwo Italii ➤ przedstawia etapy rozwoju terytorialnego Imperium Rzymskiego ➤ omawia podział 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ opisuje i ocenia skutki podbojów prowadzonych przez Rzymian w świecie śródziemnomorskim ➤ wymienia czynniki, które wpłynęły na trwałość podbojów rzymskich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia skuteczność rzymskiej zasady: <i>Divide et impera</i>.

	osiągnięć starożytnych Greków na kulturę Rzymian.	kulturowy i gospodarczy państwa rzymskiego.		
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pax Romana</i>, romanizacja, urbanizacja, akwedukt, chrześcijaństwo ➤ zna daty utrzymywania się „pokoju rzymskiego” (27 r. p.n.e. – 180 r. n.e.) ➤ omawia rolę postaci: Jezusa z Nazaretu, św. Pawła z Tarsu ➤ wyjaśnia, na czym polegał proces romanizacji ➤ przedstawia skutki romanizacji widoczne współcześnie w krajach Europy ➤ wyjaśnia, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: <i>limes</i>, <i>Prawo XII tablic</i>, <i>Kodeks Justyniana</i>, <i>Ewangelia</i>, apostoł ➤ omawia rolę postaci: Konstantyna Wielkiego, Teodozjusza Wielkiego, Justyniana ➤ zna daty: wydania <i>Edyktu mediolańskiego</i> (313 r. n.e.) oraz edyktów Teodozjusza Wielkiego (380 i 392 r. n.e.) ➤ wyjaśnia znaczenie <i>pax Romana</i> dla świata 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: mitraizm, saduceusze, faryzeusze ➤ wymienia wady i zalety umocnień granicznych wzniesionych przez Rzymian ➤ wyjaśnia, w jaki sposób drogi przyczyniły się do rozwoju państwa rzymskiego ➤ charakteryzuje religie wyznawane w starożytnym Rzymie ➤ omawia proces przekształcania się chrześcijaństwa w religię państwową. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ opisuje techniki i materiały stosowane przez Rzymian w budownictwie ➤ omawia znaczenie <i>limesu</i> dla Imperium Rzymskiego i jego sąsiadów. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia wpływ romanizacji na kulturę współczesnej Europy ➤ ocenia znaczenie prawa rzymskiego dla dalszego rozwoju cywilizacji europejskiej.

<p>dla czego chrześcijaństwo rozpowszechniło się wśród mieszkańców Imperium Rzymskiego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rzymskiego przedstawia rozwój sieci dróg i mostów w państwie rzymskim ➤ opisuje rozwój prawodawstwa rzymskiego i jego ponadczasowe zalety. 			
II. Kształtowanie się Europy				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: schizma, renesans karoliński, wędrówka ludów ➤ omawia rolę postaci Karola Wielkiego ➤ zna daty: upadku cesarstwa zachodniorzymskiego (476 r.), schizmy wschodniej (1054 r.), upadku Konstantynopola (1453 r.) ➤ przedstawia skutki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Konstantyna Wielkiego, Teodozjusza Wielkiego, Justyniana, Karola Młota ➤ zna daty: podziału Imperium Rzymskiego (395 r.), bitwy pod Poitiers (732 r.), misji Cyryla i Metodego (863 r.) ➤ prezentuje okoliczności i skutki podziału Imperium 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: arianizm, głągolica ➤ omawia rolę postaci: Attyli, Odoakra, Cyryła, Metodego, Czyngis-chana ➤ zna daty: najazdu Hunów na Europę (375 r.), bitwy pod Adrianopolem (378 r.), przejęcia władzy przez Karolingów (751 r.), najazdów normañskich na Europę (IX–XI w.), powstania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zna daty: założenia Konstantynopola (330 r.), splądrowania Rzymu przez Wizygotów (410 r.), najazdów węgierskich na Europę (IX w.), bitwy na Lechowym Polu (955 r.) ➤ omawia okoliczności powstania państw germańskich i słowiańskich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia skutki przemian społeczno-politycznych w Europie we wczesnym średniowieczu ➤ ocenia, które z państw germańskich powstałych na gruzach cesarstwa zachodniorzymskiego miały najważniejsze znaczenie.

<p>wędrowki ludów dla Imperium Rzymskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wymienia nazwy państw germańskich powstałych na terenach dawnego cesarstwa zachodniorzymskiego. 	<p>Rzymskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przedstawia przyczyny upadku cesarstwa zachodniorzymskiego ➤ wyjaśnia okoliczności i skutki schizmy wschodniej ➤ opisuje proces budowy państwa Franków ➤ charakteryzuje osiągnięcia renesansu karolińskiego. 	<p>imperium mongolskiego (XIII w.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wskazuje na mapie kierunki wędrówek ludów ➤ opisuje rolę Bizancjum w średniowiecznej Europie ➤ przedstawia rozwój i znaczenie Kościoła w średniowiecznej Europie Zachodniej ➤ prezentuje proces chrystianizacji Europy Środkowej i Wschodniej ➤ wyjaśnia, dlaczego Frankowie zostali następcami Rzymian. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ przedstawia zasięg i skutki najazdów normkańskich na Europę ➤ wymienia następstwa najazdów Bułgarów, Węgrów i Mongołów na Europę ➤ wyjaśnia, na czym polegała idea „przeniesienia imperium” w państwie Karolingów ➤ określa wpływy kulturowe docierające do Bizancjum. 	
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: hidźra, islam, muzułmanin, <i>Koran</i>, meczet ➤ omawia rolę postaci Mahometa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: kalifat, arabeska, minaret ➤ omawia rolę postaci Omara I ➤ prezentuje okoliczności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: sunniti, szyiti, <i>Sunna</i>, szariat, astrolabium ➤ omawia rolę postaci: Awicenny, Awerroesa ➤ opisuje historię 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminu neoplatonizm ➤ omawia rolę postaci: Alego ibn Abi Taliba, Ibn Chalduna 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia wpływ kultury muzułmańskiej na cywilizację europejską.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ zna datę ucieczki Mahometa z Mekki do Medyny (622 r.) ➤ przedstawia główne założenia islamu. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ pojawienia się islamu ➤ wskazuje na mapie kierunki i zasięg ekspansji muzułmanów ➤ przedstawia przyczyny, zasięg i skutki podbojów arabskich ➤ charakteryzuje architekturę i sztukę islamu ➤ wymienia przykłady wpływu kultury muzułmańskiej na cywilizację europejską. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ państwa arabskiego po śmierci Mahometa ➤ wyjaśnia, na czym polega podział wśród muzułmanów ➤ prezentuje rozwój handlu i rzemiosła arabskiego ➤ wymienia najważniejsze cechy funkcjonalne i architektoniczne meczetów ➤ przedstawia politykę Arabów wobec wyznawców różnych religii. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ prezentuje związki między islamem, chrześcijaństwem i judaizmem ➤ wymienia przyczyny dynamicznej ekspansji islamu w średniowieczu ➤ przedstawia różnice między doktrynami sunnitów i szyitów. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uczeń: ➤ – wyjaśnia znaczenie terminów: krucjata, zakony rycerskie ➤ – zna daty: krucjaty ludowej (1096 r.), zdobycia Akki przez muzułmanów 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uczeń: ➤ – wyjaśnia znaczenie terminów: Lewant, cesarstwo łacińskie, ksenofobia, pogrom, getto ➤ – omawia rolę postaci: Urbana II, Saladyna 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uczeń: ➤ – omawia rolę postaci: Fryderyka I Barbarossa, Filipa II Augusta, Ryszarda Lwie Serce ➤ – zna daty: II wyprawy krzyżowej (1147 r.), III wyprawy krzyżowej (1189– 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uczeń: ➤ – omawia rolę postaci Aleksego I Komnena ➤ – zna daty: bitwy pod Manzikertem (1071 r.), bitwy pod Hattin (1187 r.), krucjaty przeciw albigensom 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uczeń: ➤ – ocenia wpływ krucjat na relacje między chrześcijanami a muzułmanami ➤ – ocenia skutki polityczne i kulturowe krucjat dla średniowiecznej Europy.

<p>(1291 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przedstawia przyczyny społeczne, ekonomiczne i religijne wypraw krzyżowych ➤ wymienia skutki krucjat dla rycerstwa europejskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zna daty: synodu w Clermont (1095 r.), zdobycia Jerozolimy przez krzyżowców (1099 r.), IV krucjaty (1202–1204 r.) ➤ opisuje okoliczności zwołania, przebieg i skutki I wyprawy krzyżowej ➤ wyjaśnia, jaką rolę odgrywały zakony rycerskie ➤ przedstawia przyczyny, przebieg i skutki IV krucjaty ➤ wymienia przyczyny upadku państw łacińskich na Bliskim Wschodzie. 	<p>1202 r.), upadku cesarstwa łacińskiego (1261 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wskazuje na mapie państwa utworzone na Bliskim Wschodzie przez krzyżowców ➤ charakteryzuje organizację państw łacińskich na Bliskim Wschodzie ➤ wymienia przyczyny organizowania wypraw krzyżowych na tereny poza Ziemią Świętą. 	<p>(1209–1229 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ –prezentuje zasięg i skutki ekspansji Turków seldżuckich ➤ przedstawia przyczyny oraz skutki II i III wyprawy krzyżowej ➤ wymienia przykłady wypraw krzyżowych na tereny poza Ziemią Świętą. 	
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: rekonkwista, inkwizycja 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: Maurowie, diaspora 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: <i>auto da fę</i>, moryskowie ➤ zna datę zjednoczenia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: mozarabowie, mudejarowie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia współistnienie wielu kultur i religii na Półwyspie Iberyjskim pod panowaniem

<ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia konflikty między muzułmanami a chrześcijanami na Półwyspie Iberyjskim ➤ wymienia przykłady pokojowego współistnienia wyznawców chrześcijaństwa, islamu i judaizmu na Półwyspie Iberyjskim. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zna daty: „czarnej śmierci” (1348–1349 r.), zdobycia Grenady (1492 r.) ➤ wyjaśnia wpływ rekonkwisty na stosunek chrześcijan do wyznawców islamu i judaizmu ➤ opisuje politykę arabską wobec wyznawców różnych religii. 	<p>Kastylii i Aragonii (1479 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wskazuje na mapie zmiany terytorialne na Półwyspie Iberyjskim, które zaszyły w wyniku rekonkwisty ➤ przedstawia stosunek Maurów do Żydów sefardyjskich ➤ opisuje przyczyny, przejawy i skutki prześladowania Żydów w średniowiecznej Europie. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zna daty: pierwszego pogromu Żydów w Grenadzie (1066 r.), bitwy pod Las Navas de Tolosa (1212 r.) ➤ wymienia okresy z historii Żydów sefardyjskich na Półwyspie Iberyjskim w średniowieczu ➤ omawia politykę iberyjskich władców chrześcijańskich wobec wyznawców islamu oraz judaizmu. 	<p>arabskim</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia stosunek chrześcijan do wyznawców islamu i judaizmu w okresie rekonkwisty.
<p>➤ III. Europa odkrywa świat</p>				
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uczeń: ➤ wyjaśnia znaczenie terminu karawela ➤ omawia rolę postaci Marca Polo ➤ zna daty wyprawy Marca Polo 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uczeń: ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: busola, jedwabny szlak ➤ omawia rolę postaci: Henryka Żeglarza, Bartolomeu Diaza 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: <i>terra incognita</i>, kwadrant, laska Jakuba ➤ wskazuje na mapie obszary opanowane przez 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Giovanniego da Piano dei Carpini, Benedykta Polaka, Odoryka z Pordenone 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia znaczenie przełamania przez Portugalczyków strachu przed dalekimi wyprawami ➤ ocenia stosunek żeglarzy portugalskich do

<p>(1271–1295 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia przyczyny, zasięg i skutki wypraw podróżników europejskich w średniowieczu. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zna datę odkrycia Przylądka Dobrej Nadziei (1488 r.) ➤ wskazuje na mapie państwa europejskie, których mieszkańcy uczestniczyli w średniowieczu w handlu śródziemnomorskim ➤ wymienia wynalazki techniczne, które umożliwiały podejmowanie wypraw dalekomorskich ➤ podaje ekonomiczne i społeczne przyczyny organizowania wypraw odkrywczych ➤ wyjaśnia, dlaczego Portugalczycy jako pierwsi podjęli ryzyko 	<p>Portugalczyków w XV w.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia średniowieczne wyobrażenia o świecie ➤ wyjaśnia przyczynę zmiany sposobu postrzegania świata u schyłku średniowiecza ➤ przedstawia średniowieczną wymianę handlową ➤ określa wpływ rozwoju nauki i techniki na organizowanie wypraw odkrywczych ➤ wyjaśnia, które zalety karaweli zdecydowały o powodzeniu wypraw oceanicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zna datę przyznania Portugalii monopolu na handel afrykański (1452 r.) ➤ opisuje znaczenie połączeń handlowych między Dalekim Wschodem a Europą w średniowieczu ➤ wymienia przyczyny zaangażowania się władców i szlachty iberyjskiej w organizowanie wypraw odkrywczych. 	<p>ludności tubylczej na wybrzeżach Afryki.</p>
--	--	--	---	---

	<p>wypraw odkrywczych</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ określa kierunki wypraw odkrywczych Portugalczyków. 			
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana ➤ zna daty: pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba (1492 r.), ekspedycji Vasco da Gamy (1497–1498 r.), wyprawy Ferdynanda Magellana i Juana Elcaño (1519–1522 r.) ➤ wymienia przyczyny oraz skutki wypraw odkrywczych Krzysztofa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Ameriga Vespucciego, Jamesa Cooka ➤ zna daty ekspedycji Jamesa Cooka (1768–1779 r.) ➤ wskazuje na mapie trasy wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana ➤ omawia przebieg wypraw Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana ➤ przedstawia skutki wielkich odkryć 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Vasco Núñeza de Balboa, Giovanniego Cabota, Jacques’a Cartiera, Francisa Drake’a ➤ zna daty: trzeciej wyprawy Krzysztofa Kolumba (1498 r.), wypraw Vasco Núñeza de Balboa (1513 r.), Giovanniego Cabota (1497 r.), Jacques’a Cartiera (1534 r.) i Francisa Drake’a (1577–1580 r.) ➤ określa motywy działań zdobywców Nowego Świata ➤ charakteryzuje stosunek 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Giovanniego da Verrazana, Pedra Cabrała ➤ –zna daty: odkrycia Brazylii przez Pedra Cabrała (1500 r.), wyprawy Giovanniego da Verrazana (1524 r.) ➤ wyjaśnia motywy i skutki wyprawy Francisa Drake’a dookoła świata ➤ –opisuje trudności, z którymi zmagali się odkrywcy europejscy na przełomie XV i XVI w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia stosunek Europejczyków do Indian i Nowego Świata ➤ ocenia wpływ wielkich odkryć geograficznych na sytuację polityczną i gospodarczą w Europie.

<p>Kolumba, Vasco da Gama i Ferdynanda Magellana.</p>	<p>geograficznych dla państw europejskich</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ charakteryzuje proces kolonizowania Nowego Świata ➤ wyjaśnia znaczenie wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana i Jamesa Cooka dla rozwoju światowej wymiany handlowej. 	<p>Europejczyków do Indian</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ opisuje wyprawy odkrywcze do Nowego Świata zorganizowane w XVI w. ➤ omawia zasięg odkryć Jamesa Cooka. 		
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: konkwista, konkwistadorzy ➤ omawia przyczyny, przebieg i skutki podbojów Hernána Cortésa oraz Francisca 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Hernána Cortésa, Francisca Pizarra, Elżbiety I Tudor ➤ zna daty: wyprawy Hernána Cortésa do państwa Azteków (1519 r.), podboju Inków przez 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Montezumy, Atahualpy, Karola V Habsburga ➤ zna daty: podpisania traktatów w Tordesillas (1494 r.) i Saragossie (1529 r.) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Tupaca Amaru, Tupaca Amaru II ➤ przedstawia sposoby rywalizacji o kolonie w XVI w. ➤ opisuje okoliczności 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia postępowanie konkwistadorów i politykę państw europejskich wobec rdzennych mieszkańców Nowego Świata.

<p>Pizzara</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wymienia nazwy obszarów, na których Europejczycy rozpoczęli w XVI w. kolonizację. 	<p>Francisca Pizarra (1532–1533 r.), klęski Wielkiej Armady (1588 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wymienia nazwy cywilizacji prekolumbijskich ➤ wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na sukcesy konkwistadorów ➤ charakteryzuje stosunek zdobywców europejskich do plemion indiańskich. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wskazuje na mapie podział kolonialny Ameryki z XVI–XVII w. ➤ przedstawia osiągnięcia cywilizacji prekolumbijskich ➤ opisuje kolonialny podział świata w XVI w. 	<p>powstania hiszpańskiego imperium kolonialnego w XVI w.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wymienia gospodarcze i polityczne przyczyny przystąpienia Anglików, Francuzów oraz Holendrów w XVI w. do rywalizacji o kolonie. 	
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, kapitalizm ➤ wymienia nazwy towarów, które umożliwiły rozwój handlu kolonialnego ➤ podaje nazwy państw 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: „złoty trójkąt”, system nakładczy, manufaktura, giełda, bank ➤ przedstawia skutki rozprzestrzeniania się w Ameryce chorób pochodzących z Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminu wymiana ekologiczna (kolumbijska) ➤ zna daty wojny siedmioletniej (1756–1763 r.) ➤ podaje skutki wymiany ekologicznej dla Europy i Nowego Świata ➤ omawia rozwój handlu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zna datę utworzenia angielskiej Kompanii Wschodnioindyjskiej (1600 r.) ➤ omawia wpływ handlu kolonialnego na przemiany gospodarcze w Europie Zachodniej ➤ przedstawia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia znaczenie wykorzystywania pracy niewolników z Czarnego Łądu dla rozbudowy mocarstw kolonialnych ➤ ocenia wpływ europejskiej ekspansji kulturowej, gospodarczej i politycznej na sytuację krajów kolonizowanych.

<p> europejskich, które osiągnęły największe korzyści ze światowej wymiany handlowej w XVI–XVIII w.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia cechy charakterystyczne kapitalizmu ➤ opisuje warunki transportu i pracy niewolników afrykańskich w epoce nowożytnej. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ opisuje przemiany kulturowe będące efektami kolonizowania Nowego Świata ➤ –omawia znaczenie niewolnictwa dla rozwoju kolonii w Nowym Świecie ➤ prezentuje przemiany gospodarcze w Europie, które sprzyjały rozwojowi kapitalizmu ➤ wymienia przyczyny ukształtowania się rynku światowego w epoce nowożytnej ➤ wyjaśnia wpływ wielkich odkryć geograficznych na powstanie kapitalizmu. 	<p>kolonialnego</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ opisuje funkcjonowanie wymiany handlowej w „złotym trójkącie” ➤ przedstawia najważniejsze etapy rywalizacji państw europejskich o wpływy gospodarcze na terytoriach zamorskich ➤ prezentuje zasięg ekspansji kolonialnej państw europejskich w XVIII w. 	<p>skutki rywalizacji państw europejskich o wpływy gospodarcze na świecie.</p>	
IV. Wiek XIX				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci José de San Martína 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Miguela 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ porównuje i ocenia skutki walk o

<p>terminów: zasada restauracji, Święte Przymierze, izolacjonizm</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci Jerzego Waszyngtona ➤ zna daty: wojny o niepodległość USA (1775–1783 r.), ogłoszenia <i>Deklaracji niepodległości Stanów Zjednoczonych</i> (4 lipca 1776 r.), kongresu wiedeńskiego (1814–1815 r.) ➤ przedstawia przyczyny dążeń niepodległościowych mieszkańców kolonii angielskich w Ameryce Północnej ➤ wyjaśnia, na czym polegała amerykańska polityka izolacjonizmu. 	<p>terminów: Kreole, Metysi</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Simona Bolívara, Jamesa Monroe’a ➤ zna daty: wojny siedmioletniej (1756–1763 r.), bitwy pod Lexington (1775 r.), bitwy pod Yorktown (1781 r.), zawarcia pokoju w Wersalu (1783 r.), ogłoszenia doktryny Monroe’a (1823 r.) ➤ opisuje przebieg walk o niepodległość mieszkańców kolonii brytyjskich w Ameryce Północnej ➤ wskazuje przełomowe momenty walk mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zna daty: zawarcia pokoju paryskiego (1763 r.), zebrania się Kongresu Kontynentalnego w Filadelfii (1774 r.), proklamowania niepodległości Argentyny, Paragwaju oraz Republiki Kolumbii (1810–1823 r.), Meksyku (1821 r.) i Brazylii (1822 r.) ➤ wskazuje na mapie kierunki ekspansji amerykańskiej w XIX w. ➤ przedstawia reakcje kolonistów na restrykcyjną politykę Wielkiej Brytanii ➤ wyjaśnia, co miało wpływ na kształtowanie się amerykańskiej świadomości narodowej ➤ charakteryzuje sytuację gospodarczo- 	<p>Hidalga, Agustína de Iturbide, François Dominique’a Toussainta, Piotra I (cesarza Brazylii)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zna daty: wprowadzenia opłaty stemplowej (1765 r.), ogłoszenia niepodległości Haiti (1804 r.), bitwy pod Ayacucho (1824 r.), II wojny o niepodległość USA (1812–1814 r.) ➤ wymienia międzynarodowe skutki rewolucji amerykańskiej ➤ porównuje społeczeństwa Stanów Zjednoczonych oraz nowych państw Ameryki 	<p>niepodległość mieszkańców kolonii brytyjskich oraz hiszpańskich dla kształtowania się nowego układu sił na świecie.</p>
---	---	---	--	--

	<p>kolonii brytyjskich o niepodległość</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ prezentuje zdobywanie niepodległości przez państwa Ameryki Łacińskiej ➤ określa znaczenie postanowień uczestników kongresu wiedeńskiego dla utrwalenia starego porządku w Europie. 	<p>społeczną w koloniach hiszpańskich na początku XIX w.</p>	<p>Łacińskiej z pierwszej połowy XIX w.</p>	
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci królowej Wiktorii ➤ zna daty: „wielkiego buntu” w Indiach (1857–1859 r.), incydentu w Faszodzie (1898 r.), II wojny burskiej (1899–1902 r.) ➤ wyjaśnia, co zdecydowało o 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminu dominium ➤ zna daty: ustanowienia formalnego zakazu handlu niewolnikami (1815 r.), zniesienia niewolnictwa w USA (1863 r.), podboju Algierii przez Francuzów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminu Aborygeni ➤ zna daty: zawarcia traktatu nankińskiego (1842 r.), utworzenia Dominium Kanady (1867 r.), Związku Australijskiego (1901 r.) i Związku Południowej Afryki (1910 r.) ➤ przedstawia rolę Australii w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zna daty: zniesienia niewolnictwa w Wielkiej Brytanii (1833 r.), Portugalii (1869 r.), Brazylii (1888 r.) i we Francji (1848 r.) ➤ prezentuje etapy znoszenia niewolnictwa w XIX w. ➤ przedstawia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia politykę Brytyjczyków wobec rdzennej ludności ich kolonii ➤ ocenia metody, za których pomocą obce mocarstwa w XIX w. uzależniły od siebie Chiny.

<p>potędze kolonialnej Wielkiej Brytanii</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ tłumaczy, dlaczego Indie nazywano „perłą w koronie brytyjskiej” ➤ wymienia nazwy państw, które zabiegały o wpływy gospodarcze w Chinach. 	<p>(1830–1847 r.), otwarcia Kanału Sueskiego (1869 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ podaje korzyści, które przyniosła Francuzom kolonizacja Algierii ➤ omawia organizację kolonii brytyjskich w XIX w. ➤ opisuje politykę brytyjską wobec Indii ➤ przedstawia przyczyny i skutki wyścigu kolonialnego w Afryce ➤ wymienia przejawy i skutki zależności Chin od obcych mocarstw w XIX w. ➤ określa główne kierunki ekspansji kolonialnej Brytyjczyków i 	<p>imperium kolonialnym Wielkiej Brytanii</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia stosunek kolonizatorów do rdzennej ludności Australii ➤ wymienia skutki brytyjskiej polityki gospodarczej wobec Indii ➤ prezentuje podział kolonialny Afryki ➤ określa skutki I wojny opiumowej dla Chin. 	<p>działalność brytyjskiej Kompanii Wschodnioindyjskiej oraz skutki jej polityki dla metropolii i kolonii.</p>	
--	--	---	--	--

	Francuzów.			
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zna daty: ➤ Wielkiego Buntu w Indiach (1857–1859 r.), powstania tajpingów (1851–1864 r.), powstania bokserów (1898–1901 r.) ➤ wymienia przyczyny nasilania się konfliktów między ludnością podbitą a kolonizatorami ➤ wyjaśnia, co zdecydowało o klęskach ponoszonych przez ludność tubylczą w zmaganiach z kolonizatorami. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci Mahdiego ➤ zna daty powstania Mahdiego (1881–1899 r.) ➤ wyjaśnia, dlaczego Chińczycy nie byli zainteresowani obustronną wymianą handlową z Europejczykami ➤ wymienia przykłady konfliktów kolonialnych w Azji i Afryce ➤ przedstawia przyczyny, przebieg i skutki buntu sipajów w Indiach oraz wojen burskich w południowej Afryce. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci Horatia Kitchenera ➤ zna daty: bitwy nad Little Bighorn (1876 r.), bitwy pod Omdurmanem (1898 r.) ➤ wyjaśnia, jak powstanie sipajów wpłynęło na zmianę sposobu organizacji imperium Brytyjczyków ➤ opisuje przyczyny, przebieg i skutki powstania Mahdiego ➤ przedstawia przyczyny, przebieg i skutki powstań: tajpingów oraz bokserów. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Abd al-Kadira, Czaki ➤ zna daty: bitwy nad Ilsy (1846 r.), proklamowania republiki w Chinach (1911 r.) ➤ wyjaśnia wpływ nowoczesnej techniki na ekspansję Europejczyków w Afryce ➤ przedstawia skutki konfliktów Amerykanów z Indianami ➤ opisuje reakcję europejskiej opinii publicznej na powstanie „bokserów”. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia skutki konfliktów kolonialnych dla mieszkańców kolonii mocarstw europejskich.
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zna datę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia cele

<p>znaczenie terminu industrializacja</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przedstawia skutki kolonizacji Afryki i wpływów państw europejskich na tym kontynencie ➤ wymienia powody ekspansji kolonialnej w XIX w. ➤ opisuje proces industrializacji w XIX w. 	<p>postaci Ferdinanda de Lessepsa</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zna daty: otwarcia Kanału Sueskiego (1869 r.) i Kanału Panamskiego (1914 r.) ➤ wskazuje na mapie Kanał Sueski i Kanał Panamski oraz wyjaśnia ich znaczenie dla rozwoju komunikacji i handlu ➤ przedstawia wpływ rozbudowy sieci kolejowej na rozwój gospodarczy kolonii. 	<p>terminu imperializm</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci Leopolda II ➤ zna datę konferencji dyplomatycznej w Berlinie (1884 r.) ➤ przedstawia rywalizację o kontrolę nad szlakami oceanicznymi i portami w XIX w. ➤ opisuje metody administrowania koloniami przez władze metropolitalne. 	<p>ukończenia budowy Kolei Transsyberyjskiej (1916 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia, na czym polegała odmienność statusu Konga na przełomie XIX i XX w. od pozycji innych kolonii europejskich. 	<p>dokonanych w XIX w. inwestycji mocarstw światowych w koloniach.</p>
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci Cecila Rhodesa ➤ wyjaśnia znaczenie wiersza Rudyarda 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminu orientalizm ➤ omawia rolę postaci Rudyarda Kiplinga 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminu transfer kulturowy ➤ omawia rolę postaci Alberta Schweitzera 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie imperializmu dla brytyjskiej polityki kolonialnej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia stosunek Europejczyków do ludności skolonizowanej w XIX i XX w. ➤ ocenia politykę

<p>Kiplinga <i>Brzemie białego człowieka</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wymienia podstawowe założenia ideologii imperialnej. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wymienia czynniki, które wpłynęły na poczucie wyższości kolonizatorów nad ludnością kolonii ➤ opisuje stosunek Europejczyków do kolonizowanych ludów ➤ przedstawia skutki kolonializmu dla społeczeństw metropolii kolonialnych oraz ludności kolonii w XIX i XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wymienia przyczyny nasilania się krytyki ideologii imperialnej ➤ przedstawia argumenty przeciwników kolonializmu ➤ prezentuje wpływ kolonializmu na kulturę Europejczyków w XIX w. ➤ określa skutki wykorzystywania w posiadłościach zamorskich rozwiązań technologicznych z metropolii. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ wymienia przykłady postaw krytycznych wobec polityki kolonialnej ➤ określa przyczynę protekcyjnego stosunku kolonizatorów do społeczeństw pozaeuropejskich i ich kultury ➤ podaje przykłady wymiany kulturowej pomiędzy Europą a resztą świata. 	<p>imperialną mocarstw światowych do czasu wybuchu I wojny światowej.</p>
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zna daty wojny rosyjsko-japońskiej (1904–1905 r.) ➤ wymienia reformy mające doprowadzić do modernizacji Japonii w XIX w. ➤ określa czynniki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminu szogun ➤ omawia rolę postaci Mutsuhito ➤ zna daty: początku reform cesarza Mutsuhito (1867 r.), bitwy pod Cuszimą 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zna daty: wojny japońsko-chińskiej (1894–1895 r.), aneksji Korei przez Japonię (1910 r.) ➤ przedstawia przyczyny i przejawy polityki izolacji Japonii od reszty świata 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Menelika II, Mathew Perry’ego ➤ zna datę przymusowego nawiązania przez Japończyków kontaktów z 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia skutki modernizacji Japonii w XIX i na początku XX w. ➤ ocenia wpływ polityki mocarstw kolonialnych na radykalizację nastrojów społecznych na

<p>sprzyjające zainicjowaniu ruchów niepodległościowych w koloniach.</p>	<p>(1905 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ określa przyczyny reform wprowadzonych przez cesarza Mutsuhito ➤ wskazuje na mapie kierunki ekspansji japońskiej z XIX w. ➤ opisuje wczesny etap działalności Mahatmy Gandhiego w północnej Afryce i Indiach ➤ wyjaśnia międzynarodowe znaczenie klęski Rosji w wojnie z Japonią. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia przyczyny oraz skutki wojen Japonii z Chinami i Rosją ➤ wymienia nazwy państw afrykańskich i azjatyckich, które w XIX w. były niepodległe. 	<p>USA (1853 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ –opisuje przebieg rywalizacji o wpływy w Afganistanie i Etiopii ➤ –wyjaśnia, dlaczego Afganistan i Etiopia zachowały niepodległość w okresie kolonializmu. 	<p>świecie.</p>
V. Na drodze do globalizacji				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: secesja, imigracja, ententa, państwa centralne, Liga Narodów ➤ zna daty: uchwalenia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacji, unioniści, „zasada otwartych drzwi”, kinematografia, kultura masowa, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminu nieograniczona wojna podwodna ➤ zna daty: zakupienia przez USA Alaski (1867 r.), rozpoczęcia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zna datę wojny amerykańsko-hiszpańskiej (1898 r.) ➤ omawia wpływ wynalazków na życie Amerykanów i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia wpływ USA na przebieg I wojny światowej ➤ ocenia znaczenie programu pokojowego Wilsona dla zapewnienia bezpieczeństwa

<p>konstytucji USA (1787 r.), wojny secesyjnej (1861–1865 r.), I wojny światowej (1914–1918 r.), krachu na giełdzie nowojorskiej (1929 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przedstawia przyczyny oraz skutki imigracji Europejczyków do USA w XIX i XX w. ➤ wymienia przyczyny dynamicznego rozwoju gospodarczego USA pod koniec XIX i na początku XX w. 	<p>interwencjonizm</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Thomasa Woodrowa Wilsona, Franklina Delano Roosevelta ➤ zna daty: przystąpienia USA do I wojny światowej (1917 r.), kapitulacji Niemiec (11 listopada 1918 r.), zawarcia traktatu wersalskiego (28 czerwca 1919 r.), ogłoszenia <i>New Deal</i> (1932 r.) ➤ prezentuje rozwój gospodarczy Stanów Zjednoczonych w pierwszej połowie XIX w. ➤ przedstawia strukturę społeczną imigrantów w USA w drugiej połowie XIX w. ➤ wyjaśnia, na 	<p>przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej (1917 r.), ogłoszenia planu Wilsona (1918 r.), ogłoszenia programu <i>lend-lease</i> (1941 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ określa znaczenie wojny secesyjnej dla rozwoju USA ➤ wymienia nabytki terytorialne USA z drugiej połowy XIX w. ➤ przedstawia rolę USA podczas I wojny światowej ➤ omawia amerykańską politykę zagraniczną po zakończeniu I wojny światowej ➤ – opisuje życie gospodarcze i społeczne w USA w latach 20. XX w. ➤ – wyjaśnia, jakie znaczenie miała I 	<p>gospodarkę USA</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wymienia główne cele oraz kierunki amerykańskiej polityki zagranicznej u progu II wojny światowej. 	<p>międzynarodowego.</p>
---	--	---	--	--------------------------

	<p>czym polegała i jakie miała skutki „zasada otwartych drzwi” stosowana wobec Chin</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ opisuje okoliczności zakończenia amerykańskiej polityki izolacjonizmu w okresie I wojny światowej ➤ określa przyczyny, przejawy i skutki wielkiego kryzysu ➤ wymienia założenia <i>New Deal</i> ➤ opisuje konsekwencje ekonomiczne I wojny światowej dla USA. 	<p>wojna światowa dla pozycji międzynarodowej Stanów Zjednoczonych.</p>		
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: zimna wojna, żelazna kurtyna, „bogata Północ”, „biedne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: doktryna powstrzymywania, „gwiazdne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: odprężenie, system wielobiegunowy ➤ omawia rolę postaci: George’a 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zna daty: ogłoszenia Sojuszu dla Postępu (1961 r.), przejęcia władzy przez 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ –ocenia amerykańską politykę zwalczania wpływów komunistycznych na świecie ➤ ocenia wpływ

<p>Południe”</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci Michaiła Gorbaczowa ➤ zna daty: ataku na Pearl Harbor (1941 r.), utworzenia NATO (1949 r.), załamania się rządów komunistycznych w państwach Europy Wschodniej (1989 r.) ➤ prezentuje przebieg zimnej wojny ➤ omawia okoliczności utworzenia i cele NATO ➤ wyjaśnia, dlaczego USA są nazywane „żandarmem świata”. 	<p>wojny”, „praska wiosna”, Jesień Narodów</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci Harry’ego Trumana ➤ zna daty: realizacji planu Marshalla (1948–1951 r.), utworzenia RFN i NRD (1949 r.), „praskiej wiosny” (1968 r.), zjednoczenia Niemiec (1990 r.), rozpadu ZSRR (1991 r.) ➤ prezentuje rolę USA podczas II wojny światowej ➤ wyjaśnia, na czym polegał i jakie miał skutki układ dwubiegunowy funkcjonujący w powojennym świecie ➤ wymienia przyczyny wzrostu znaczenia 	<p>Marshalla, Fidela Castro, Ronalda Reagana</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zna daty: wojny koreańskiej (1950–1953 r.), wojny wietnamskiej (1959–1975 r.), kryzysu kubańskiego (1962 r.), rozpoczęcia interwencji zbrojnej w Afganistanie (1979 r.) ➤ podaje przykłady zastosowania doktryny powstrzymywania ➤ opisuje rywalizację supermocarstw po II wojnie światowej ➤ określa przyczyny, przebieg i skutki kryzysu kubańskiego oraz interwencji militarnej USA w Wietnamie ➤ – wyjaśnia, na czym polegała polityka odprężenia ➤ – przedstawia cechy 	<p>Michaiła Gorbaczowa (1985 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ –wyjaśnia, dlaczego Amerykanie sprzeciwiali się rządowi Fidela Castro na Kubie ➤ –omawia metody stosowane przez Amerykanów w celu zwalczania wpływów komunistycznych w Azji i Ameryce Łacińskiej ➤ przedstawia różnice w rozwoju gospodarczym supermocarstw ➤ opisuje politykę ZSRR w okresach odprężenia międzynarodowego. 	<p>polityki Ronalda Reagana na rozpad ZSRR.</p>
--	---	---	---	---

	<p>USA na arenie międzynarodowej po 1945 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przedstawia przyczyny powstania i główne założenia doktryny powstrzymywania ➤ określa założenia i skutki planu Marshalla ➤ wyjaśnia, na czym polegał program „gwiezdnych wojen” ➤ określa skutki załamania się systemu komunistycznego. 	<p>amerykańskiej polityki zagranicznej w latach 80. XX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wymienia wyzwania geopolityczne w XXI w. 		
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: obywatelskie nieposłuszeństwo, bierny opór, dekolonizacja ➤ omawia rolę postaci Mahatmy Gandhiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminu rok Afryki ➤ omawia rolę postaci Ho Chi Minha ➤ zna daty: utworzenia Indyjskiego Kongresu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: ruch państw niez zaangażowanych, neokolonializm ➤ omawia rolę postaci Haile Selassie I ➤ zna daty: marszu solnego (1930 r.), 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia rolę postaci: Muhammada Alego Jinnaha, Mobutu Sese Seko ➤ zna daty powstania Demokratycznej Republiki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia dziedzictwo kolonizacji europejskiej w Azji i Afryce ➤ ocenia wpływ II wojny światowej na ukształtowanie się nowego podziału świata.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ określa, jaką rolę w walce o niepodległość Indii odegrała metoda biernego oporu. 	<p>Narodowego (1885 r.), bitwy pod Dien Bien Phu (1954 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przedstawia wpływ I i II wojny światowej na pozycję mocarstw kolonialnych oraz na nasilenie się nastrojów niepodległościowych w koloniach ➤ prezentuje indyjską drogę do niepodległości ➤ omawia przebieg dekolonizacji w Azji ➤ wymienia skutki wycofania się Europejczyków z kolonii azjatyckich ➤ wyjaśnia, dlaczego rok 1960 nazwano rokiem Afryki. 	<p>ogłoszenia niepodległości Indii i Pakistanu (1947 r.), konferencji w Genewie (1954 r.), powstania ruchu państw niezaangażowanych (1955 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ –określa wpływ konfliktów światowych na przemiany społeczne i polityczne w posiadłościach kolonialnych ➤ przedstawia brytyjską politykę wobec Indii po zakończeniu II wojny światowej ➤ opisuje przyczyny i skutki sporu pomiędzy Indiami a Pakistanem ➤ prezentuje proces dekolonizacji Indochin ➤ wymienia skutki I i II wojny indochińskiej 	<p>Wietnamu (1945 r.) i Socjalistycznej Republiki Wietnamu (1976 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia skutki kompromisu wypracowanego podczas obrad tzw. indyjskiego Okrągłego Stołu ➤ wyjaśnia problem suwerenności postkolonialnych państw afrykańskich. 	
--	--	--	---	--

		<ul style="list-style-type: none"> ➤ omawia proces dekolonizacji Afryki. 		
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminu protekcjonizm ➤ zna daty: wielkiego kryzysu gospodarczego (1929–1933 r.), utworzenia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (1951 r.), powstania Unii Europejskiej (1993 r.) ➤ wymienia czynniki sprzyjające rozwojowi handlu międzynarodowego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: liberalizm gospodarczy, globalna gospodarka wolnorynkowa ➤ omawia rolę postaci: Roberta Schumana, Jeana Monneta ➤ zna daty: zawarcia traktatów rzymskich (1957 r.), utworzenia Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (1960 r.), powstania Światowej Organizacji Handlu (1994 r.) ➤ przedstawia długofalowe skutki rozwoju 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ zna daty: konferencji w Bretton Woods (1944 r.), zawarcia Układu Ogólnego w sprawie Taryf Celnych i Handlu (1947 r.), kryzysu paliwowego (1973 r.), utworzenia Północnoamerykańskiej Strefy Wolnego Handlu (1992 r.) ➤ wyjaśnia, w jaki sposób II wojna światowa wpłynęła na zmiany w rozwoju handlu międzynarodowego ➤ podaje skutki kryzysu paliwowego z 1973 r. ➤ wymienia najważniejsze porozumienia międzynarodowe dotyczące handlu. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przedstawia różnice między protekcjonizmem a liberalizmem gospodarczym ➤ omawia czynniki, które umożliwiły ukształtowanie się układu sił gospodarczych zwanego triadą. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia, czy należy znieść wszystkie ograniczenia w wymianie handlowej na całym świecie.

	<p>handlu międzynarodowego</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wymienia działania służące liberalizacji handlu między państwami członkowskimi EWG ➤ podaje przyczyny liberalizacji handlu międzynarodowego po II wojnie światowej. 			
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminu globalizacja ➤ wymienia czynniki sprzyjające globalizacji ➤ określa społeczne, polityczne i kulturowe skutki globalizacji. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: korporacja międzynarodowa, antyglobaliści ➤ zna datę wybuchu światowego kryzysu gospodarczego (2008 r.) ➤ rozpoznaje przejawy globalizacji ➤ wyjaśnia, które ze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ wyjaśnia znaczenie terminów: uniformizacja kultury, makdonaldyzacja ➤ omawia rolę korporacji międzynarodowych w procesie globalizacji ➤ podaje przykłady zagrożeń gospodarczych, społecznych, politycznych i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ przedstawia różnice w rozwoju globalizacji w różnych regionach świata ➤ omawia miejsce Polski w zglobalizowanym świecie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ocenia skutki globalizacji dla społeczeństw na całym świecie ➤ ocenia pozytywne i negatywne aspekty globalizacji w perspektywie przyszłości państwa oraz społeczeństwa polskiego.

	skutków globalizacji budzą sprzeciw jej krytyków.	ekologicznych, które wynikają z globalizacji.		
--	---	---	--	--